

Protokół
XXXIII posiedzenia plenarnego (tryb mieszany)
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 05 czerwca 2025 r.

I. Otwarcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej prof. M. Pałys przywitał ministra Marka Gzika Sekretarza Stanu w MNiSW, panią Agatę Kowalińską- Karaś psychologa z Centrum Pomocy Psychologicznej Uniwersytetu Warszawskiego, panią Ninę Wróblewską z Klubu dla Osób Neuroróżnorodnych Uniwersytetu Warszawskiego, panią dr Annę Pyszkowską z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Śląskiego oraz członków Rady Głównej i gości uczestniczących w posiedzeniu.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada przyjęła zaproponowany porządek obrad.

Przewodniczący poprosił o zabranie głosu ministra Marka Gzika.

Minister Gzik poinformował o bieżących działaniach MNiSW. 11 inicjatyw deregulacyjnych (akcja Sprawdzamy) jest rozpatrywanych, 2 inne nie uzyskały akceptacji. Ministerstwo z własnej inicjatywy pracuje nad przepisami dotyczącymi e-dyplomów oraz NCN.

W sprawie nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce po połowie czerwca planowane jest spotkanie na ten temat z instytucjami przedstawicielskimi środowiska. Propozycje zmian mają dotyczyć m.in. otwierania kierunków lekarskich oraz zmian w zasadach likwidacji uczelni niepublicznych. Planowane jest wprowadzenie standardów kształcenia na kierunkach psychologia i inżynieria budowlana. W odniesieniu do studiów psychologicznych diskutowane są inicjatywy prowadzenia studiów tylko o profilu akademickim.

III. Dyskusja nt. „Uczelnia otwarta na różnorodność i dialog”

Temat - „Czy uczelnie są gotowe na osoby neuroróżnorodne?” omówiła dr Anna Pyszkowska z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Śląskiego.

Neuroróżnorodność to połączenie cech, które są postrzegane zarówno jako mocne strony, jak i wyzwania. W zależności od zmienności neuroróżnorodności i jej intensywności, jednostki mogą różnić się między sobą, nawet jeśli mają podobne rozpoznanie.

Pani Pyszkowska omówiła wyniki badania dot. neuroróżnorodności na polskich uczelniach z 2022 r. W badaniu wzięło udział 1868 osób studiujących z całej Polski. Najwięcej spośród biorących udział w badaniu osób posiadało diagnozy: depresja (373 osób), zaburzenia lękowe (335 osób), dysleksja (124 osób), spektrum autyzmu (118 osób), ADHD (99 osób), zaburzenia odżywiania (91).

Wnioski wynikające z badania:

- około 40 procent studentów neuroatypowych, w szczególności osób z diagnozą spektrum autyzmu lub ADHD, doświadczało objawów depresji, lęku i innych zaburzeń psychicznych, na co wskazywały zarówno samoopis, jak i informacje na temat posiadanych diagnoz klinicznych;
- problemy w zakresie zdrowia psychicznego wiązały się z brakiem wsparcia na uczelni oraz poczuciem dyskryminacji ze strony wykładowców, pracowników dziekanatów i innych studentów;
- studenci neuroatypowi nie mają wystarczającego dostępu do potrzebnego im wsparcia, a często pozbawieni są jakiegokolwiek pomocy. Jedynie co trzecia osoba w spektrum autyzmu korzystała ze wsparcia ukierunkowanego na jej trudności. W takiej sytuacji było też 6% studentów z ADHD/ ADD i 2% studentów z trudnościami w uczeniu się. Studenci zidentyfikowali wiele barier w dostępie do wsparcia na uczelni, m.in. brak lub nieodpowiednie sformułowanie informacji o wsparciu, nieadekwatną do ich potrzeb ofertę, złożone i uciążliwe procedury ubiegania się o wsparcie, a także wymóg posiadania i ujawnienia formalnej diagnozy;
- studenci neuroatypowi doświadczają różnych form nierównego traktowania i obawiają się ujawnienia swojej diagnozy na uczelni. Ponad 60% studentów w spektrum autyzmu i studentów z ADHD/ADD oraz 40% studentów z trudnościami w uczeniu się uważało, że są traktowani gorzej niż inni przez pozostałych studentów i wykładowców. Dyskryminacja przyjmowała różne formy: od ignorowania i wykluczania z grupy przez stereotypowe postrzeganie osoby jako niekompetentnej czy zależnej od innych po wyśmiewanie, obrażanie i złośliwe komentarze. Studenci w spektrum autyzmu najczęściej spośród badanych grup uważali, że osoby z taką diagnozą są stygmatyzowane przez społeczeństwo;
- osoby neuroatypowe czuły się ponadto posądzane o wykorzystywanie diagnozy dla uzyskania przywilejów, co było też najczęściej podawanym powodem nieujawniania diagnozy na uczelni. To z kolei przekładało się na fakt, że zdecydowana większość studentów neuroatypowych nie miała kontaktu z innymi osobami neuro różnorodnymi lub tym nie wiedziała, co tylko pogłębiało poczucie izolacji i osamotnienia.

Pani Pyszkowska wskazała na proponowane formy wsparcia osób neuroatypowych na studiach:

- uczelnie powinny znacznie zwiększyć zakres wsparcia oferowanego studentom neuroatypowym i zredukować bariery w dostępie do niego. Pozwoli to ograniczyć liczbę studentów doświadczających poważnych trudności w studiowaniu, a w konsekwencji – zmniejszyć ryzyko nieukończenia przez nich studiów;
- uczelnie powinny wdrażać uniwersalne praktyki w organizacji studiów, zajęć i zaliczeń, prowadzące do zniesienia barier w studiowaniu dla wszystkich osób studiujących, w tym neuroatypowych;
- przestrzeń uczelni powinna być przyjazna sensorycznie i umożliwiać orientację w niej osobom o różnej wrażliwości sensorycznej i różnym sposobie przetwarzania informacji;

- uczelnie powinny przeciwdziałać dyskryminacji ze względu na przynależność do grup neuroatypowych oraz stwarzać osobom neuroatypowym przestrzeń do bezpiecznego ujawnienia swojej diagnozy;
- uczelnie powinny wzmacniać działania samorzecznicze, a także podmiotowość osób neuroatypowych i ich partycypację w tworzeniu systemu wsparcia dla studentów oraz w samorządzie studenckim.

Na temat neuroróżnorodności wypowiadała się także psycholog Agata Kowalińska-Karaś z Centrum Pomocy Psychologicznej UW, która przekazała obserwacje dotyczące neuroróżnorodności na Uniwersytecie Warszawskim i potrzeby, jakie się w związku z tym pojawiają. Natomiast pani Nina Wróblewska z Klubu dla Osób Neuroróżnorodnych UW zilustrowała wyzwania stojące przed osobami neuroatypowymi cytując z ankietowych wypowiedzi tych osób.

Temat – „**Szukając rozwiązań - konflikty i ich przyczyny w szkołach doktorskich**” omówiła pani Barbara Pietrzyk-Tobiasz Rzecznik Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów. Zwróciła również uwagę na wnioski z badań dotyczących problemów doktorantów a ich zdrowia psychicznego.

Zdaniem pani Pietrzyk-Tobiasz problemy doktorantów można ująć w dwóch kategoriach – doktorant i promotor oraz doktorant i struktura instytucji.

Z perspektywy pomocy prawnej, do przyczyn konfliktów należy zaliczyć:

- brak pomocy w pracy naukowej;
- blokowanie samodzielnych inicjatyw;
- zarzucanie braku lojalności wobec jednostki;
- przeświadczenie, że rozprawa doktorska jest przedmiotem praw autorskich promotora
- utrudnianie procedur formalnych (np. zmiana promotora);
- oczekiwanie realizacji obowiązków niewynikających z kształcenia w szkołach doktorskich;
- wystawianie ocen negatywnych dot. postępów, mimo braku uwag o wcześniejszej pracy.

Zwrócono również uwagę na instrumentalne traktowanie promotora i szkoły doktorskiej przez doktorantów – „mam prawo”.

Doktorat powinien być wspólnym celem doktoranta, promotora i szkoły doktorskiej. Rozwiązania problemów doktorantów, powinny znaleźć się w regulaminach szkół doktorskich oraz ewolucji szkół doktorskich.

Po wystąpieniach odbyła się dyskusja, w której poruszano następujące wątki:

- specyfika zawodu może powodować, że niektóre trudności w praktyce uniemożliwiają podjęcie pracy w tym zawodzie (np. problemy komunikacyjne - w zawodach medycznych wymagających dobrego kontaktu z pacjentami);
- potrzebne jest podnoszenie kompetencji dotyczących pracy i nauczania osób neuroróżnorodnych;

- brakuje finansowego wsparcia dla diagnostyki studentów neuroatypowych, wskazane byłoby łączenie potencjałów uczelni, MNiSW oraz Ministerstwa Zdrowia;
- w kontekście problematyki relacji doktorant-promotor należy zwrócić uwagę na znaczenie opieki nad doktorantami, nieraz krytyczne, dla kariery promotora (np. warunkowanie otrzymania tytułu profesora wypromowaniem doktora).

IV. Informacje bieżące

Przewodniczący zwrócił uwagę na bieżące działania w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczące deregulacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

V. Przyjęcie protokołu z XXXII posiedzenia Rady Głównej (15 maja 2025 r.)

Rada jednogłośnie przyjęła protokół z XXXII posiedzenia RGNiSW.

VI. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

1. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, ustawę – Prawo oświatowe oraz ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (nr UDER33).

Prof. K. Diks przewodniczący Komisji Kształcenia przedstawił najważniejsze informacje dot. zmian zawartych w projekcie ustawy. W odniesieniu do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce znowelizowane będą m.in. przepisy dot. wydawania i poświadczania dyplomów (w postaci elektronicznej) i ich repozytoriów, a także uwzględniona została kwestia włączenia Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego do katalogu podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego.

Rada przyjęła uchwałę nr 194/2025 jednogłośnie.

2. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o obronie Ojczyzny oraz niektórych innych ustaw.

Prof. J.W. Wiktor przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej przedstawił najważniejsze informacje dot. projektowanego aktu oraz propozycję stanowiska Rady. Komisja w konsultacji z Komisją Kształcenia pozytywnie zaopiniowała projekt ustawy.

Rada przyjęła uchwałę nr 195/2025 jednogłośnie.

VII. Stanowiska i działania w sprawie innych dokumentów i aktów prawnych

1. Opinia dot. pisma Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie bezpieczeństwa na terenie uczelni.

Rada przyjęła opinię jednogłośnie.

VIII. Sprawy różne i wolne wnioski

IX. Zamknięcie posiedzenia

Prof. M. Pałys podziękował uczestnikom za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys

Załączniki:

1. Uchwały Nr 194-195/2025